

Γιατί η Ευρώπη πρέπει να μετεξελιχθεί σε μια Κοινωνική Ένωση

SIGMAR GABRIEL, EMMANUEL MACRON

Ιούνιος 2015

Από το ένα άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – την Ελλάδα – μέχρι το άλλο – το Ηνωμένο Βασίλειο – τίθεται υπό αμφισβήτηση η ευρωπαϊκή ιδέα. Τούτο δεν αποτελεί έκπληξη μετά από τις δυο θεμελιώδεις αδυναμίες της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής που αποκάλυψε η φοβερή κρίση των τελευταίων ετών.

Πρόκειται αφ' ενός για το τέλος της οικονομικής σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και κυρίως μεταξύ των χωρών της ευρωζώνης. Κι αυτό δεν αποτελεί μόνο θεωρητικό ζήτημα, αφού η ανεργία έχει μπει στην καθημερινότητα εκατομμυρίων ανθρώπων, κυρίως νέων. Το δεύτερο αδύναμο σημείο εντοπίζεται στο πεδίο των πολιτικών εντάσεων, στα κράτη μέλη όπου σημειώνουν άνοδο οι αντιευρωπαϊκές δυνάμεις, αλλά και εντός της ίδιας της ΕΕ.

Τα παραδείγματα της Ελλάδας και του Ηνωμένου Βασιλείου, παρά τις όποιες διαφορές τους, καταδεικνύουν την αυξανόμενη κυρίαρχη εντύπωση ότι υπάρχει μια ολοένα διευρυνόμενη απόκλιση μεταξύ συνολικού ευρωπαϊκού συμφέροντος και εθνικών συμφερόντων.

Υπό το πρίσμα αυτό - και ενώ έχει συμπληρωθεί μια δεκαετία από το γαλλικό «όχι» στο δημοψήφισμα για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα - είναι πια καιρός να ξεκινήσει πάλι η ευρωπαϊκή οικονομική και πολιτική συζήτηση και να εξομαλυνθεί η κατάσταση στην ευρωζώνη. Αυτό θα πρέπει να αποτελέσει μέρος ενός ευρύτερου σχεδίου για μια Ένωση στην οποία θα έχει θέση κάθε κράτος μέλος.

Ελπίζουμε πραγματικά ότι τις επόμενες ημέρες θα υπάρξει μια λύση για τα επιτακτικά προβλήματα που αφορούν την Ελλάδα. Πρέπει όμως παράλληλα να συνεχίσουμε να σκεφτόμαστε και να προτείνουμε λύσεις για το μέλλον της Ευρώπης.

Ένας νέος δρόμος προς την ολοκλήρωση της ευρωζώνης

Το ευρώ βασίζεται σε γαλλογερμανική συνεννόηση, αλλά και σε έναν χαρακτηριστικό για την Ευρώπη πολύπλευρο συμβιβασμό. Για τον λόγο αυτόν η Γαλλία και η Γερμανία φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη για την εξομάλυνση όλων όσα πήγαν στραβά. Τον προηγούμενο αιώνα, στα τέλη της δεκαετίας του 1980, δώσαμε μαζί σάρκα και οστά σε ένα πολιτικό πρόταγμα που βασιζόταν σε διαφορετικά οικονομικά ιδανικά.

Η Γερμανία είχε ήδη πάρει τον δρόμο προς την επανένωσή της και επιθυμούσε την αντικατάσταση του παλαιού ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος με ένα πιο σταθερό σύστημα κατά τα πρότυπα της Μπούντεσμπανκ. Η Γαλλία από την πλευρά της ήθελε να αποκτήσει η Γερμανία σταθερά θεμέλια στην Ευρώπη και να βελτιωθούν οι δυνατότητες της Ευρώπης στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης.

Τα σχέδια αυτά εντάσσονταν σε έναν ευρύτερο στόχο, αυτόν της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Είχαν όμως συνάμα ως αποτέλεσμα να παραβλεφθούν καθοριστικές αδυναμίες στην αρχιτεκτονική της νομισματικής ένωσης. Αυτές τις αδυναμίες καλούμαστε τώρα να διορθώσουμε εκ βάθρων – όχι μόνο για να μπορέσει το ευρώ να εκπληρώσει την υπόσχεση για οικονομική ευημερία, αλλά πολύ απλά για να αποφευχθεί η περαιτέρω διολίσθηση της Ευρώπης στη δική της δυσάρεσκεια.

Για αυτόν τον λόγο πρέπει να δημιουργήσουμε μια Οικονομική και Κοινωνική Ένωση. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι η συμφωνία για μια νέα σταδιακή διαδικασία σύγκλισης που θα περιλαμβάνει διαρθρωτικές αλλαγές (σε απασχόληση, πλαίσιο οικονομικής

πολιτικής) και θεσμικές μεταρρυθμίσεις (στη λειτουργία της οικονομικής διακυβέρνησης) – αλλά και μια στοχευμένη και επαρκή Κοινωνική και Φορολογική Σύγκλιση (με περιθώρια κατώτατων μισθών ανάλογα με τις οικονομικές επιδόσεις καθώς και εναρμονισμένη φορολογία των εταιριών).

Έτσι θα μπορέσουν να ενισχυθούν οι οικονομίες μας και να δημιουργηθούν πραγματικά ισότιμοι όροι στην ευρωζώνη, ενώ θα εξαλειφθούν φαινόμενα φορολογικού ανταγωνισμού και κοινωνικού ντάμπινγκ που προκαλούν μια καθοδική σπείρα και οδηγούν σε ανεξέλεγκτες πραγματικές υποτιμήσεις. Με αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί σύγκλιση μεταξύ των διαφορετικών οικονομιών μας, γεγονός που θα ενισχύσει την οικονομική δυναμικότητα της ΟΝΕ και θα καταστήσει σαφές ποια μέτρα πρέπει να λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο, για ποια απαιτείται εναρμόνιση και για ποια χρειάζεται απλώς συντονισμός.

Μια «δημοσιονομική ικανότητα» πέρα από εθνικούς προϋπολογισμούς

Μια τέτοια διαδικασία σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών θα καθιστούσε δυνατή τη δημιουργία ενός προκαταρκτικού σταδίου κατάρτισης προϋπολογισμού για την ευρωζώνη – ένα απαραίτητο στοιχείο για κάθε λειτουργούσα νομισματική ένωση. Το σημερινό πλαίσιο δημοσιονομικής πολιτικής είναι μιν ευέλικτο και σημαντικό για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, δεν εγγυάται όμως ότι το άθροισμα των συνετών εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών στο σύνολό τους θα εξασφαλίζει στην ευρωζώνη μια κατάλληλη δημοσιονομική θέση που θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις τόσο σε καλούς όσο και σε χαλεπούς καιρούς.

Απαιτείται επομένως μια «δημοσιονομική ικανότητα» πέραν των εθνικών προϋπολογισμών η οποία θα βελτιώνει τις δυνατότητες αυτόματης σταθεροποίησης και θα δημιουργεί τις προϋποθέσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο για χαλάρωση ή αυστηροποίηση της δημοσιονομικής πολιτικής ανάλογα με την οικονομική συγκυρία. Μια τέτοια δημοσιονομική ικανότητα θα μπορούσε να αναπτυχθεί σε πρώτη φάση στο πλαίσιο του σχεδίου Γιούνκερ με στόχο τη χρηματοδότηση ευρωπαϊκών επενδυτικών σχεδίων (ψηφιακή ενιαία αγορά, έξυπνα δίκτυα, επιχειρηματικά κεφάλαια κλπ.).

Σε ένα επόμενο στάδιο θα μπορούσε να επεκταθεί σε έναν αυθύπαρκτο προϋπολογισμό για την ευρωζώνη με δύο σκέλη: την κατανομή με προτεραιότητα τις συγκεκριμένες επενδυτικές αρμοδιότητες και τη σταθεροποίηση βάσει αυτόματων σταθεροποιητών, όπως υφίστανται στο εθνικό πολιτικό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο ενός τέτοιου προϋπολογισμού θα υπάρχουν ίδιοι οικονομικοί πόροι (π.χ. ένας κοινός φόρος επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών καθώς και ένα χαμηλό ποσοστό ενός εναρμονισμένου φόρου εταιριών), ενώ θα μπορούσε να προσφέρεται η δυνατότητα δανεισμού σε αυτή τη βάση.

Ένας προϋπολογισμός σε επίπεδο ευρωζώνης δεν θα έπρεπε και δεν χρειάζεται να εφαρμόζεται εις βάρος της δημοσιονομικής πειθαρχίας σε εθνικό επίπεδο. Αντίθετα, αυτή θα ενισχυθεί μέσω της δημιουργίας ενός νομικού πλαισίου για τη συντεταγμένη και νόμιμη αναδιάρθρωση εθνικών χρεών ως ύστατο αναγκαίο μέσο. Έτσι θα μπορούσε να αποφευχθεί τόσο η άκριτη χρήση του μέσου του δανεισμού σε περιόδους κρίσεων όσο και η προβληματική για την οικονομική ανάπτυξη πολιτική περικοπών σε χώρες με υπερβολικό χρέος. Ταυτόχρονα ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) θα πρέπει να ενταχθεί στο ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο και να μετεξελιχθεί σε ένα αυθύπαρκτο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο.

«Τμήμα Ευρωζώνης» στο ΕΚ και «Επίτροπος Ευρωζώνης»

Οι αλλαγές αυτές θα δημιουργούσαν μια αρχιτεκτονική της ευρωζώνης βασιζόμενη περισσότερο σε κοινούς θεσμούς, χωρίς αυτό να περιορίζει την ικανότητά της να ανταποκρίνεται στις διαφορετικές εθνικές καταστάσεις και συγκυρίες. Όμως για να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα των θεσμικών της οργάνων, η Ευρώπη θα πρέπει να αντιμετωπίσει αφενός το έλλειμμα της δημοκρατικής νομιμοποίησης και αφετέρου την οικονομική της διακυβέρνηση.

Επομένως θα πρέπει να αποδοθούν νέες εκτελεστικές αρμοδιότητες στο επίπεδο της ευρωζώνης συνοδευόμενες από μεταρρυθμίσεις των μηχανισμών οικονομικής διακυβέρνησης που θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη δημοκρατική λογοδοσία– παραδείγματος χάριν έναντι ενός «Τμήματος Ευρωζώνης» εντός

του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ένας «Επίτροπος Ευρωζώνης» θα μπορούσε να αποτελέσει ένα επιπρόσθετο εκτελεστικό όργανο για την ενίσχυση της ευρωζώνης.

Η ενίσχυση του ευρώ δεν αφορά μόνο την ευρωζώνη. Δεν μπορεί παρά να αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης αλλαγής πορείας στην ΕΕ, μεταξύ άλλων γιατί θα πρέπει να μπορούμε να απαντήσουμε στο ερώτημα «τι θα απογίνουν τα άλλα κράτη μέλη».

Μια ενισχυμένη ευρωζώνη θα έπρεπε να αποτελεί τον πυρήνα της εμβάθυνσης της ΕΕ. Χρειαζόμαστε μια πιο απλή και αποτελεσματική Ένωση με περισσότερη επικουρικότητα και βελτιωμένη διακυβέρνηση. Το βασικό εργαλείο της ολοκλήρωσης της ΕΕ είναι η ενιαία αγορά. Επομένως θα πρέπει να προχωρήσουμε σε μια επανεκκίνηση και σε στοχευμένες δράσεις σε τομείς-κλειδιά, όπως η ενέργεια και η ψηφιακή οικονομία, για να δημιουργήσουμε μια πιο ολοκληρωμένη ενιαία αγορά – έναν «οικονομικό χώρο Σένγκεν».

Περισσότερο κοινοτικό πνεύμα

Για την καλύτερη λειτουργία της Ευρώπης χρειαζόμαστε και περισσότερο κοινοτικό πνεύμα. Για να διαθέτουν νομιμοποίηση τα θεσμικά όργανα πρέπει να υπάρχει στενότερη διασύνδεση με τους πολίτες.

Γ' αυτό θα πρέπει να ενδυναμωθεί η συνείδηση ότι ανήκουμε σε μια κοινή κοινότητα. Υπό το πρίσμα αυτό στηρίζουμε, για παράδειγμα, την επέκταση του προγράμματος Erasmus, ούτως ώστε κάθε Ευρωπαία και κάθε Ευρωπαίος πολίτης άνω των 18 ετών να έχει τη δυνατότητα να ζήσει τουλάχιστον για ένα εξάμηνο σε ένα άλλο κράτος της ΕΕ για σπουδές ή επαγγελματική κατάρτιση.

Η δημιουργία αυτής της νέας αρχιτεκτονικής είναι καθοριστικής σημασίας όχι μόνον για την αντιμετώπιση πρόσκαιρων προκλήσεων, αλλά και για τη μακροπρόθεσμη διασφάλιση της πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας του ευρώ και της Ένωσης. Πρέπει να αναζητήσουμε και να εφαρμόσουμε μέσα και τρόπους έτσι ώστε να μην υφίσταται πλέον η εντύπωση ότι το γενικότερο ευρωπαϊκό συμφέρον δεν συνάδει με τα εθνικά συμφέροντα.

Ο κοινός μας στόχος πρέπει να είναι ότι για κανένα κράτος που ασκεί νόμιμα τα εθνικά του συμφέροντα δεν θα νοείται ένα μέλλον εκτός της Ευρώπης – ή εντός μιας μικρότερης Ένωσης. Τον στόχο αυτόν μπορούμε να τον επιτύχουμε με μια Ένωση της αλληλεγγύης και – όπου αυτό καθίσταται αναγκαίο – της διαφοροποίησης, αλλά και μέσω διαφορετικών επιπέδων ολοκλήρωσης. Η Γαλλία και η Γερμανία αναλαμβάνουν την ευθύνη να προχωρήσουν παραπέρα γιατί η Ευρώπη δεν μπορεί να περιμένει άλλο.

Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε αρχικά στα Γερμανικά στις 4 Ιουνίου 2015 στην εφημερίδα Die Welt: <http://www.welt.de/wirtschaft/article141919414/Warum-Europa-zu-einer-Sozialunion-werden-muss.html>

Οι συντάκτες

Ο **Sigmar Gabriel** είναι Υπουργός Οικονομίας και Ενέργειας της Γερμανίας.

Ο **Emmanuel Macron** είναι Υπουργός Οικονομίας, Βιομηχανίας και Ψηφιακής Οικονομίας της Γαλλίας.

Disclaimer

The views expressed in this publication are not necessarily those of the Friedrich-Ebert-Stiftung.